

Literární pojmy

Prostuduj si, splň úkoly, přepošli – já to zkontroluji, vrátím vám to - vy si vytisknete a založíte do desek.

Po návratu do školy nalepíme do sešitu na přijímací zkoušky.

Tropy

Personifikace: zosobnění – přenesení lidských vlastností a jednání na neživé věci (sluníčko se usmálo, paprsky nás pošimraly, příroda vykouzila...)

Vyhledej personifikace v básni a vypiš si je:

Miroslav Holub

Krajiny (ze sbírky Kam teče krev)

Domy vytřeštily oči.

Někdo se ještě chvíli smál,

ale pak bylo úplné ticho.

Na dlažbě ležel sešit

a vítr listoval v poznámkách.

Tma si trpělivě zkoušela

jedinou botu, co zůstala

sama.

Bylo úplné, skřípějící ticho,

jako kdyby někdo

zabrzdl zeměkouli.

Pak byla nesmírná prošedivělá pláň

A z nebe se snášely papíry

a lehaly naznak od obzoru po obzor,

jako sestřelení ptáci,

jako déšť zavržených andělů...

Metafora: přenesené obrazné pojmenování na základě podobnosti (vzhledu, tvaru, barvy, množství): perla rosy – kapka rosy, strážci lesa – stromy, tajuplný závoj – mlha, bílá peřina - sníh

Krásné metafory najdeme ve hře Vítězslava Nezvala Manon Lescaut.

Podtrhni je.

Manon je můj osud. Manon je můj osud.

Manon je všechno, co neznal jsem dosud.

Manon je první a poslední můj hřích,

nepoznat Manon, nemiloval bych.

Manon je motýl. Manon je včela.

Manon je růže, hozená do kostela...

Metonymie: přenesené obrazné pojmenování na základě souvislosti – záměna jména jménem

1. Příklady:

a) Hudba nepřijela. místo: **hudebníci nepřijeli**

b) Hráli Dvořáka. místo: **Hráli Dvořákovu hudbu**

c) Jeho jazyk byl pestrý. místo: **Jeho řeč je pestrá. Jeho vyjadřování...**

d) Pan Vorel kouřil dýmku. místo: **kouřil tabák v dýmce**

e) Praha se nezalekla. místo: **Pražáci se nezalekli**

2. Vysvětli následující metonymie.

Miroslav Holub

Taková banda

hraje v hospodě.

Plešatý buben,

zrzavá harmonika.

Konstantin Biebl

Nad mapou mladý kapitán,

stín u zdi dopil sklenku.

Synekdocha: zvláštním druhem metonymie

Vyletěla holubička ze skály,

probudila černé oči ze spaní.

Kdyby byly černé oči nespaly,

byly by tu holubičku dostaly.

černé oči: zde zastupují celé tělo člověka

Hyperbola: nadsázka

Petr Bezruč

Ostrava (ze sbírky Slezské písně)

Sto roků v šachtě žil, mlčel jsem,

sto roků kopal jsem uhlí,

za sto let v rameni bezmasém

svaly mi v železo ztuhly.

Epiteton: básnický přívlastek – působivé obrazné pojmenování

Josef Hora

Okno (ze sbírky Tvůj hlas)

Otevřel jsem okno do tmy tekuté,

hvězdy na mne stříkly se slavičím zpěvem.

Pamatuješ na tmu se slavičím zpěvem

v oné černé noci, husté, tekuté?

Otevřel jsem okno do tmy stříbrné,

Kolem mne jak šál se omotal šum jezu.

Pamatuješ na tu těžkou vůni bezu

na měkkém dně noci oné stříbrné?

Otevřel jsem okno do tmy, hovořící

se slavičkou, jezem, s kruhy na měsíci,

s doznívajícími kroky na silnici.

Otevřel jsem okno, kroky zašly v tichu,
kroky našich dávných, sladkých, plachých hříchů
po tekuté tmě a po stříbrném tichu.

Figury

Vysvětlete následující pojmy a uveďte příklady. Stačí vždy dva verše.

Anafora

Epifora

Epanastrofa

Mluvnice

1. Urči věty jednočlenné, dvojčlenné, větné ekvivalenty.

Holý svah, pěšina mezi stromy.

Průchod kolem popelnic.

Nikde nikdo.

Připadal si bezmocný a ztracený.

Blýská se.

Bolí ho v krku.

V kamnech zahučelo.

Ozvaly se hromy.

2. U dané věty urči: a) slovní druhy;

b) větné členy;

c) u podstatných a přídavných jmen vše, co umíš;

d) u slovesa: osobu, číslo, čas, způsob

Z ordinace se ozval zvuk tekoucí vody.

3. U sloves uveď slovesný vid:

psát -

uležet –

dokreslit -

unést –

lepit -

nalepit –

smát se -

usmát se -

4. Urči druhy vedlejších vět.

Jedná se o souvětí podřadné – je tam pouze 1 věta hlavní.

Připadal si bezmocný, **protože nevěděl**, **co mu má odpovědět na otázky**, **které se týkají jeho finančních problémů**.

5. Urči poměr mezi větami hlavními.

Jedná se o souvětí souřadné – obě věty hlavní.

Dostal se na vysokou školu, **a proto** dnes slavil.

Nechtěl mu to říct, **neboť** mu nechtěl ublížit.

Udělej to pečlivě, **vždyť** máme čas.

Bud' se půjdeme koupat, **nebo** pojedeme na výlet.

Nebud' našťvaná, **však** jsem ti to říkal.